

RAMAZANCI DEĞİLİZ!

(Nureddin Yıldız)

Müslümanlar için âdeta tatil ve gezi sezonuna dönüştürülmüş bir Ramazan anlayışı ruhsuz bir anlayıştır. Ramazan içe dönüş, öze yöneliş ayıdır.”

“Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem çok önceden bize, küfür ehlini taklit edeceğimizi haber vermişti. Önümüzdeki sıkıntı da budur. Ramazan öncesinde uğramayı abes bulduğumuz mekânlarda Ramazan ihya etmenin hiçbir makul tarafı olamaz. Bunu, bir kayma ve erime olarak da adlandırabiliriz. Ümmetimizin onca sıkıntısı yanında bu tür faaliyetler samimi değildir. Küfrün adım adım içimize sızmasının tezahürleridir bunlar.”

“Ramazan ayında kurulan iftar çadırları sadece bir cümbüştür. İnsanları güldürmek için başka yollar denesinler. On bir ay nasıl doyuyordu ise insanlar Ramazan’da da öyle doyarlar. Kimse yemeğin parasını vermiyor. Sofradaki gösteri daha çekici geliyor. İftar çadırları, kumanyalar, hep bizim Ramazanımızı tüketiyor.”

Ramazan ayı bir nefis terbiyesi, yoksulun, açın halini anlayabilme, muhtaçlarla empati kurabilmek için en güzel fırsat olmasına rağmen, lüks restaurantlar ve otellerde, yüksek meblağlarla verilen iftar yemeklerini, Ramazan ayı geldiğinde çevremizde daha sık gördüğümüz dilenen insanları, Ramazan ayında tüketici taleplerini fırsat bilen bankalar kredi kartlarında “Ramazan rekabeti”ne yönelmelerini ve Ramazan’ı Nureddin Yıldız hoca ile konuştuk.

“Allah’ın tek temsilcisi ve yetkili örneği Peygamber aleyhisselam efendimiz her konuda olduğu gibi Ramazan konusunda da önümüzde örnek olarak bulunmaktadır” diyen Nureddin Yıldız hoca, örneğimiz ve önderimizin Peygamber aleyhisselam efendimizin Ramazan programı ana hatlarıyla taklit etmeyen bir program, bize Ramazan emreden Allah’ın rızasına yakın olamayacağını anlattı.

İşte o röportaj;

Öncelikle mübarek Ramazan ayını en güzel, hikmetine yaraşır bir şekilde nasıl geçirebiliriz?

Ramazan ay olarak, insanların örfleri ile belirledikleri bir festival dönemi değildir. Mesela Müslüman halkların, günaha düşmeyecek şekilde belirledikleri bir eğlenme, birleşme veya helal ticaret üretme zamanı asla değildir. Ramazan’ı Ramazan yapan, Allah Teâlâ’nın ona kudsiyet yüklemesidir. Cuma namazı üzerinde belirleme ve şekillendirme açısından insanların ne kadar etkisi varsa Ramazan ayı ve o aydaki gerekenler açısından da o kadar insan etkisi söz konusudur. Buna göre de Müslümanların, Ramazan ayında neler yapacakları hususunda hiçbir yetkileri ve katkıları yoktur, olamaz da. Tıpkı cuma namazında olamayacağı gibi. Ramazan ayının nasıl olacağı bu duruma göre ancak Allah Teâlâ tarafından belirlenebilir, belirlenmiştir de. Allah’ın tek temsilcisi ve yetkili örneği Peygamber aleyhisselam efendimiz her konuda olduğu gibi Ramazan konusunda da önümüzde örnek olarak bulunmaktadır. O örneği incelediğimizde karşımıza şunlar çıkmaktadır:

- 1- Bedene ve beyne tutturulan bir oruç,
- 2- Bedir, Mekke Fethi örneklerinde izlenebilecek fiili cihat,
- 3- Fazlaca sadaka,
- 4- Camiye kapanma ve insanlardan uzaklaşma,
- 5- Gece ibadeti yoğunluğu, teravih,
- 6- Kur’an tilaveti.

Örneğimiz ve önderimizin Ramazan programı ana hatlarıyla böyledir. Bu programı ana hatalarıyla taklit etmeyen bir program, bize Ramazan emreden Allah'ın rızasına yakın olamaz. Kendi kendimize ibadetler icat ederek hoş mü'min görüntüsü veremeyiz.

Fani Dünyaya Ebedi Değerler Yüklememizin Akıbeti

Ramazan ayı bir nefis terbiyesi, yoksulun, açın halini anlayabilme, muhtaçlarla empati kurabilmek için en güzel fırsat olmasına rağmen, lüks restaurantlar ve otellerde, yüksek meblağlarla verilen iftar yemeklerini nasıl yorumluyorsunuz?

Bunun adı dünyevileşme hastalığıdır. Fani olduğunu bildiğimiz dünyaya ebedi değerler yüklememizin akıbetidir bunlar. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem çok önceden bize, küfür ehlini taklit edeceğimizi haber vermişti. Önümüzdeki sıkıntı da budur. Ramazan öncesinde uğramayı abes bulduğumuz mekânlarda Ramazan ihya etmenin hiçbir makul tarafı olamaz. Bunu, bir kayma ve erime olarak da adlandırabiliriz. Ümmetimizin onca sıkıntısı yanında bu tür faaliyetler samimi değildir. Küfrün adım adım içimize sızmasının tezahürleridir bunlar.

Kâfirlerden Önce Kendimiz mi Dinimizi Satışa Çıkardık

Allah'a yaklaşma ayı olması gereken bir ayda Müslümanların sanat faaliyetleri icra etmeleri, namazsız, oruçsuzlardan 'Ramazan eğlencesi' almaları neyin göstergesi olabilir?

Biz, kâfirlerden önce kendimiz mi dinimizi satışa çıkardık. Ümmetimizin en büyük değerlerini heba edenleri iyi niyetli bulamıyoruz. Sokak ortalarında, içeride namaz kılınan camilerin önlerinde Ramazan haricinde bile yapılmasını kabul edemeyeceğimiz şeyleri, bir de Müslümanlardan toplanan vergilerle yapan insanları dinimize yaptıkları tahribat nedeniyle Allah'a havale ederiz. İbadeti bir eğlenceye dönüştürmek hele hele gözyaşı ayını eğlence gibi algılayacak nesillerin sebebi olmak çıldırmaktır.

İftar Çadırı Kumanyalar Ramazanımızı Tüketiyor

Burada özellikle altını çizerek vurgulamak istediğim bir husus daha vardır. O da şudur: Ramazan ayında kurulan iftar çadırları sadece bir cümbüştür. İnsanları güldürmek için başka yollar denesinler. On bir ay nasıl doyuyordu ise insanlar Ramazan'da da öyle doyarlar. Kimse yemeğin parasını vermiyor. Sofradaki gösteri daha çekici geliyor. İftar çadırları, kumanyalar, hep bizim Ramazanımızı tüketiyor. Neredeyse her sokakta bir yardım kuruluşu oluştu. Herkes, birisinin vereceği yardımı yerine ulaştırma uzmanı oldu nedense! Tekrar tekrar düşünmek durumundayız. Asıl ramazan bu değildir.

Ramazan Ayı İftar Ayı Değildir

Bir kere Ramazan ayı iftar ayı değildir. Bir defa daha söylüyorum: Ramazan ayı iftar ayı değildir. Ramazan oruç ayıdır. Orucu olmadan neyin iftarını vereceksin? Bu felsefe değişmelidir. Bu bağlamda İslam ülkelerinin çoğunda, Suriye, Filistin, Somali ve sn zamanlarda Müslümanların zulme uğradığını duyduğumuz Arakan'da Müslümanlar Ramazan ayını, baskı, zulüm ve katliam altında geçirmekte ne yazık ki... Bu konuda ne söyleyebilirsiniz?

Ha Ramazan ayında ha Şubat ayında ne değişecek; zulüm her zaman zulümdür. Ramazan bizim için mübarek bir aydır. Kâfirlerin Ramazan'ı yok ki, o ayda zulümden el etek çeksinler! Bunu beklememiz

bile anlamsızdır. On iki ayamızı cihatla mamur etmedikten sonra Ramazan'da bize zulmetmelerine ara vermelerini mi bekleyeceğiz?

Hilafetsiz Müslümanların akıbeti ancak bu olabilirdi.

Ramazana ayı, bir yandan şuurlanmamıza bir yandan da en azından dua ile kardeşlerimize yardım etmemize sebep olmalıdır.

Benim sormak istediğim bir başka soru var ki, o da Ramazan ayı geldiğinde çevremizde dilenen insanların çoğaldığını görmekteyiz. Dilenmek insanlara çalışmaktan daha mı kolay geliyor ve insanların dini duyguları sömürülmek mi isteniyor?

Fırsatçılık işte! Marketçiler değerlendiriyor, siyasetçiler değerlendiriyor, hocalar değerlendiriyor, vakıflar değerlendiriyor da dilencilerin ne kusuru var; onlar da değerlendirip menfaatlerini bulsunlar! Dünyevileşme Çılgınlığına Karşı Topyekun Kendimize Gelme Hareketi Başlatmalıyız!

Ramazana ayının bereketi ile insanlar alışverişe daha çok yönelirken, tüketici taleplerini fırsat bilen bankalar kredi kartlarında "Ramazan rekabeti"ne yönelmektedirler. Bunu nasıl yorumlayabiliriz?

İbadetlerimizin kapitalizmin işleme mantığına göre şekil alması, önceki ümmetlerin dinlerinde açtıkları yaralara benzemektedir. Bu bir afet habercisidir. Açlık ayını tüketim ayına çevirdikten sonra söylenebilecek bir söz yoktur. Dünyevileşme çılgınlığına karşı topyekûn kendimize gelme hareketi başlatmalıyız. Ramazan ayı bizim için bir umut iken hüsrana nedeni olmasın.

RAMAZANCI DEĞİLİZ!

Git gide yaygınlaşan "dini ramazana, takvayı kadir gecesine sıkıştırma" anlayışına karşı, "hayatı ramazanlaştırma" teklifi...

Ramazanda hapis değildik!

İrademizle Rabbimizin davetine icabet ettik.

İrademizle uykumuzu bölüp kalktık, aç kaldık.

Malımızı bölüp fakire pay verdik. Soframıza ortaklar getirdik.

Mescitlere koştuk.

Tâbi tutulduğumuz sabır imtihanını kazanmak için gayret ettik.

Kazanacağımızdan umutlu olduk...

Zorla değildi.

Bir ay süren ramazandan sonra hem bedenimizin hem irademizin mükemmel bir kulluk için uygun olduğu görülmüş oldu. Mazeretlerimizi kendi elimizle imha ettik. Bir ay yapabildiğimizi en az bir ay daha sürdüremeyişimizin elle tutulabilir bir engeli yoktur. Ramazanın ayını bitirebiliriz ama aşkını ve heyecanını bitirmemeliyiz.

Kulluğun mevsimi olmaz!

Ramazana ve Şubat ayının yaratıcısı aynıdır. Ramazanda cehennemden korktuysak o cehennem şubatta da kaynamaktadır. Ramazanda cenneti özlediysek Mart'ta da cennet özlemi devam etmelidir. Ramazanda takvamız öne çıktıysa diğer aylarda da takvaya muhatabız. Belki de diğer zamanlarda takvamız bize yetsin diye ramazan eğitimi gördük. İmtihan bir mevsim için değil, bir ömür içindir. Nimetler bir mevsim değil yaşam boyu bize ulaşıyor. Şükürümüz ve amelimiz kesintisiz ve istikrarlı olmalıdır. Amellerin mevsimlik olanı değil devamlı olanı hayırlıdır.

Neden ramazan gündüzü gibi bir gündüzü yıl boyu yaşamayalım?

Neden en azından kimi gecelerimiz ramazan geceleri gibi olmasın?

Neden Kur'an'a alâkamız ramazandaki gibi sürüp gitmesin?

Neden ramazandaki dua ve zikir samimiyetimiz devam etmesin?

Neden ramazandaki gibi bir sadaka geleneği oluşturmayalım?

Ramazan bitti; ama Rabbimizin murakabesi bitmedi ki! O görüp gözetiyor. Amelimizi bizim için yazıyor.

İbadet bayrama kadar değil mezara kadardır.

Ölüm gelinceye kadar ibadet etmek zorundayız. İmanla ölmek, ibadetlerle o imanı canlı tutmaya bağlı olduğuna göre, ölüm gelinceye kadar ibadete mecburuz. Bayramdan bayrama namaz kılanı küçümsediği halde kendisi ramazandan ramazana takvalaşan, sonra da hayatın akışına uyup giden bir insanı nasıl tarif edebiliriz? Ramazandan sonra ibadet heyecanımızın sürmesi ramazanda yaptıklarımızın kabul gördüğüne delildir.

Sadece ibadet değil, insani ilişkilerimiz de önemlidir.

Ramazanda sadaka veren, ramazandan sonra kul hakkı yememelidir. Ramazanda iftar ettirip yemek yediren, şevval ayında ölçüleri çiğnememelidir. Midemiz eğitildiği gibi dilimiz de Allah'ın haramlarına karşı eğitilmiş olmalıdır.

Müslümanların ihtiyaç duyduğu insani hizmetlere diğer zamanlarda da fiilen iştirak etmeliyiz. Bir görev almak için depremi veya bir afeti beklemek meziyet değildir. Bayram, oruçtan kurtulduğumuza değil mağfirete erdiğimizizdir. Mağfirete ermişken tekrar eskiye dönmemiz, ramazanda elleri kelepçeli İblis'i sevindirir.

Bu nedenle:

- Kullukta muvaffak olabilmemiz için Allah'tan yardımını dileyelim. Ayağımızı kaydırmaması için yalvaralım.
- Ramazancılarla değil, salih kullarla bir arada olmaya çalışalım. Ramazandaki şevkimizi kırabilecek yer ve kişilerden uzak duralım. Ümmetin geçmiş büyüklerinin örnek hayatlarını öğrenelim, değerlendirelim.
- Bilhassa farz ibadetlerde küçük bir gedik bile açılmamasına özen gösterelim. Az da olsa, sürekli olan nafil ameller yapalım. Sürekli olan amel Allah'a daha sevimidir.
- Kitabımız Kur'an'a olan alâkamız artan bir hızla devam etmelidir. Her ramazandan sonra düz okuyuşumuzu, ezber miktarımızı artırarak devam ettirmeliyiz.
- Zikir virdimizi aksatmadan sürdürmeliyiz.
- Günahlarımızın yolumuzu tıkayan engeller olmaması için sık sık samimi tövbe etmeliyiz.
- Korku ile umut arasında gidip geliyoruz

Bu ümmetin geçmiş büyükleri bir ibadeti yapmak kadar o ibadetin kabul edilmesine karşı hassas olurlardı. Büyük bir korku ile ama coşkulu bir umutla Rabbimizin kapısında beklemeliyiz. Her halükârda tek kapımız O'nun kapısıdır. Bir yandan bizim eksikliğimizin altında ezilirken öte yandan da Rabbimizin rahmetine, o rahmetin genişliğine göz dikeceğiz. Mubahlarda aşırılık afetine karşı uyanık olalım; çok yemek, çok uyku ve çok söz bir afettir.

Teminatımızın Yüzde Ellisi

Müslümanlık, oruç, namaz, hac, kurban ve benzeri şeaerden ibaret görülmektedir. Bu görüş tarzına göre de zulmeden, hak yiyen, gasp yapan biri için Müslümanlıkla alakalı değerlendirme yapılırken, o başka mantığıyla karar verilebilmektedir.

Önünde teslim olmamız gereken önemli bir gerçek var: İslam, bizim belirlediğimiz kurallardan oluşan bir din olamaz. Zaten bizim kurallarını belirlediğimiz şey de din olmaz. Din Allah'ındır. Kuralını ve sınırlarını Allah koyar. Kulluk itaatten ibarettir. İslam ve Müslümanlık, bizim kabul edilmekle müşerref olduğumuz, çizilmiş sınırlarından gitmeye gayret ettiğimiz dinimizin adıdır. Dinimizin muhtevası ibadet olarak adlandırılmaktadır. İslam'la müşerref olan, ibadet eder. İbadette ihmal, Müslümanlık açısından geri kalmaktır. Müslüman hakkında "iyi veya kötü" vasıfları kullanılacağı zaman da, ibadetindeki ciddiyete bakılarak niteleme yapılmaktadır. Buraya kadar bir sorun yoktur. Müslüman olan herkesin ortak düşüncesinden söz ediyoruz. Sıkıntı, ibadet kavramı oruç ve namazla daraltıldığında ortaya çıkmaktadır. Ramazan gününde oruç tutan bir mü'min için: "Oruç tutar, iyi bir Müslüman'dır." kanaati kullanılırken, o Müslüman'ın oruçlu bulunduğu bir durumda, Allah'ın en büyük haramlarından biri olan gıybeti irtikâp etmesi önemsenmeyen bir dipnot olarak mülhaza edilebilmektedir.

Yalan söyleyenin orucunun açlıktan ibaret olduğunu sevgili Peygamber Efendimiz (s.a.v.) vurguladığı halde, oruçla yalanı bir arada tutan Müslüman'ın Müslümanlığı hakkında bir tereddüt gündeme gelmemektedir. Çünkü Müslümanlık, oruç, namaz, hac, kurban ve benzeri şeaerden ibaret görülmektedir. Bu görüş tarzına göre de zulmeden, hak yiyen, gasp yapan biri için Müslümanlıkla alakalı değerlendirme yapılırken, o başka bu başka mantığıyla karar verilebilmektedir.

İslam'ın ne olduğu, Müslüman'ın kim olduğu ile ilgili net cevap şüphesiz Kur'an ve hadislerin şekillendirmesi ile anlaşılabilir. Tahminlerimiz, temennilerimiz, yaygınlaştırdığımız tutumlarımız din olarak öne sürülemez. Beşerin elinden ilahi bir din çıkarmak, ölüye canlı muamelesi yapmak kadar abestir.

İbadet, Allah'ın razı olacağı şekilde yapılan, razı olmayacağı için terk edilen her şeyin adıdır. Bedenimiz, malımız, çevremiz, kişiliğimiz ve bize ait ne varsa bir düzeyde bu ibadet kavramına kesinlikle dâhildir. İnsan olarak ortaya koyduğumuz her şey önümüze konacak amellerimiz türündendir. İbadeti daraltarak onu, camiye ve ramazan ayına sıkıştırmamız sadece kendi kendimize inandığımız bir oyun olur. Ne yediğimiz, ne içtiğimiz, ne konuştuğumuz, kimin elini tuttuğumuz, neye baktığımız gibi hususlar, bizimle ilgili dosyaları hazırlayan meleklerin ilgilendiği işlerimizi oluşturur. Biz gözümüzü yummakla gece getiremeyiz.

Duyduklarımız ve konuştuğularımızın iman süzgecinden geçen şeyler olması, kulağımız ve dilimizi Müslümanlığımıza boyun eğdirmemiz demekken, aksi bir tutum ise imanımızı onlara karşı boyun eğdirmektir. Bütün organlarımız için aynı şeyleri düşünmemiz gerekiyor.

Müslümanlığı, Kâbe'nin etrafında tavaf etmekle sınırlamak, tavaf edeni olgunluğu yakalamış olarak göstermek ne kadar doğrudur? İyi bir yiyeceği yemiş olmak yaşamak için yeterli midir? Güzel giyinmiş olmak yaşamak için yeterli midir? Elbette değildir. Her ne kadar, yemek ve giyinmek yaşamak için gerekenler arasında ise de yaşamak; yemek ve giymekle sınırlandırılmayacak kadar geniş bir daireyi kuşatmaktadır.

İslam ve Müslümanlık için de böyle bir benzetme yapmamız mümkündür. Güzel bir hac Müslümanlıktan ibaret değildir. Evet, haccın yeri büyüktür. Hac bir sevap deryasıdır. Ancak tek başına din olmaya yetecek düzeyde değildir. Dinimiz kesinlikle hayatımızı kuşatmalıdır. İnsan olarak ilgi duyduğumuz, hoşlanarak yaptığımız ne varsa, dinimiz o noktada bizi yönlendirmelidir. Doğumdan ölüme kadar önümüze çıkan her şey dinimizle uyumlu olduğu sürece bize aittir.

Ayarlar Bozulmadan Korunmalıdır

Allah Teâlâ, bizi fitrat üzere yarattığına göre, dilimiz de fitrat üzeredir. Yani Allah Teâlâ'nın razı olacağı şeyleri konuşma, O'nu zikretme ve menhiyattan kaçınmaya münasip yaratılmıştır. Kulaktan giren kötü sözler, beyne oturan yanlışlar kelimelere bürünüp dilden dökülmektedir. Bu bir ayar bozulmasıdır.

Kul, kendisine emanet edilen organlarının ayarından da sıhhatinden de mesuldür. Önce ayarının bozulmamasına gayret edecek. Yine de bir bozulma, kayma olduysa düzeltecektir. Dilin ayarlanması tövbe ile mümkündür. Tövbe ise, kötüyü terk etmek ve tekrarlamamaya azimli olmaktır.

Dilin ayarı bozuk olması halinde bizi bekleyen en uçtaki tehlike, teminatımızın yüzde ellisinin elimizden alınması tehlikesidir. Daha ağırlı olmayan büyük bir tehlike ile karşı karşıya olmamızdır bu tehlike!

Mü'min, diliyle Allah'ı zikrediyor, Kur'an tilavet ediyor, Hakk'ı dillendiriyor olduğuna göre, malayani addedilen şeylerden arınması en tabii tutumlarından biri olmalıdır.

Zikreden, fikreden bir mü'min seviyelidir. Seviyesi de zikrullah seviyesidir. O seviyeyi korumak, seviyenin hakkını vermek bir görev değil midir?

Ayar Takibi Yapabiliriz

Tirmizi ve İbni Mace'nin rivayetlerinden bu ayarlamayı izlememiz mümkündür. (Tirmizî, "İman", 7; İbni Mace, "Fiten", 12)

Ashaptan Muaz bin Cebel radiyallahu anh konuşuyor:

Yolculuklardan birinde Resûlullah (s.a.v.) ile beraber bulunuyordum. Yanına yaklaştım ve dedim ki: "Ya Rasûlallah! Bana öyle bir amel öğret ki, beni cehennemden uzaklaştırsın, cennete koysun."

Buyurdu ki: "Büyük bir meseleyi sordun bana. Ama Allah'ın kolaylaştırdığı kimseler için kolaydır bu.

Allah'a kulluk edip, O'na hiçbir şeyi ortak koşmazsın, namazını ikame edersin, zekâtını verirsin,

ramazan orucunu tutarsın ve haccedersin." Sonra şöyle devam etti: "Sana hayır yollarını gösteriyorum dikkat et!

Oruç kalkandır. Sadaka, suyun ateşi söndürdüğü gibi günahları siler. İnsanın gece kıldığı namaz

da hatalarını siler." Sonra da Secde suresinin 16-17. ayetlerini okudu. Ardından buyurdu ki: "Sana

bütün işlerin başını, direğini ve zirvesini bildireyim mi?" Ben de: "Buyur ya Rasûlallah!" dedim. Şöyle

buyurdu: "Her işin başı İslam'dır. Direği namazdır. Zirvesi de cihattır." Sonra şöyle devam etti: "Sana

tüm bunların can damarını bildireyim mi?" Ben de: "Buyur ya Nebiyallah!" dedim. Kendi dilini tuttu

ve: "Şunu tut!" buyurdu. Ben dedim ki: "Ya Rasûlallah! Bizler, konuşmalarımızdan dolayı sorguya

çekilecek miyiz?" Buyurdu ki: "Anan hasretine yansın Muaz! İnsanları yüzükoyun ve burunları yerde

süründürerek cehenneme dolduran, dillerinin kazandırdığından başka nedir?" Adım Adım izleyebilir

kendimizi Düşünmeye Zorlayabiliriz

İman, namaz, zekât, oruç, hac, sadaka, gece namazı... Bunlar cehennemden uzaklaşıp cennete

girmeyi nasıl elde edeceğini soran birine verilmiş cevabın anahtar kelimeleri. Bu kelimelerden

oluşmuş düzeneği Rasûlullah (s.a.v.) şu şekilde tanıtmış: İslam, namaz ve cihat... İslam, namaz ve cihat

kuş bakışı bakıldığında mü'minin kimliğini oluşturan yapının özetidir. Bu özetin ana sigortasını ise

bizzat Rasûlullah (s.a.v.) kendisi göstermiş: Dilini tut. Evet, İslam, namaz ve cihatla kaimdir. Namaz

ve cihat İslam'ın varlığını gösteriyor. Ancak dil bu iki işleyişin sigortası durumundadır. Cihadın da,

namazın da onca yüksek mevkiine rağmen ayakta kalmasını temin eden dildir. Dil batırabilir de,

çıkarabilir de. Bunun için de dilini tutup, "bunu tut!" uyarısını yapmıştır.

Muaz (r.a.), bir dile yüklenen bunca ağır yükü hayretle karşıladı. Onca cihat, onca gece namazı bir iki kelimeyle mi yok olacak? Hayret doğrusu! Cevap kesin ve nettir. Evet. İnsanların cehenneme yuvarlanışlarının başka ne nedeni olabilir ki?